

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

לקוטי שיחות

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

שניאורסאהן

מליובאוויטש

ויקהל

מתורגם ומעובד לפי השיחות של לקוטי שיחות חלק כו

(תרגום הפשי)

יוצא לאור על ידי

„מכון לוי יצחק“

כפר חב"ד ב'

שנת חמשת אלפים שבע מאות ושמונים ושתיים לבריאה
שנת מאה ועשרים לכ"ק אדמו"ר מלך המשיח

לעילוי נשמת

הרה"ח התמים אי"א נו"נ

עוסק בצ"צ באמונה

מרא דאתרא דקהילת לוי יצחק חב"ד בלאס אנדזשעלעס

מורנו הרב שמעון ע"ה

בן הרה"ח הת' השד"ר ר' מנחם שמואל דוד הלוי ז"ל

רייטישק

שליח ומקושר בלב ונפש לכ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

למד ולימד תורת הנגלה והנסתר בחיות פניני

אוהב שלום ורודף שלום ומעורב עם הבריות

התמסר בלב ונפש להדריך בני קהילתו באהבת ישראל

דאג ועמל למענם בגו"ר בטוב לבבו

באהבה אבהית, בחמלה ובקירוב הדעת

וביחוד לנצרכים ונמוכי רוח

חבר רבני חב"ד בקאליפארניא

מו"צ ומשפיע לאנ"ש ושלוחים ורבים נהנו ממנו עצה ותושי'

עסק במרץ ובלהט במבצעים ובהפצת המעיינות

שתל בעירו קשר והתמסרות לכ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

העמיד דור ישרים יבורך חסידים שלוחים ומקושרים

נפטר בשם טוב

חג הגאולה כ' כסלו ה'תשפ"ב

ת. נ. צ. ב. ה.

(מנוסח המצבה)

*

נדפס ע"י

הרה"ת ר' יוסף יצחק הלוי זוגתו מרת גיטל רחל שיחיו שגלוב

For this and other books on Moshiach & Geulah, go to:

<http://www.torah4blind.org>

To dedicate an issue in honor of a loved one, call (323) 934-7095

הכתובת להשיג השיחות באינטרנט:

<http://www.torah4blind.org>

תצט), על המלחמות שיתרחשו בחלק ההוא של העולם, אשר הן מהסימנים המעידים שמתקרבת הגאולה האמיתית על ידי משיח צדקנו.

ולאור ההתרחשויות והניסים שצויינו לעיל, צריכה להתחזק עוד יותר ההכרה, שזהו הזמן של ההכנה הקרובה למילוי ההבטחה „והיתה לה' המלוכה”¹, כאשר כל העמים ישוכנעו ש„יש בעל הבית לבירה זו”², והכרה זו תביא אותם „לקרוא כולם בשם ה' לעבדו שכם אחד”³.

מורא אב, אם יאמר לך חלל את השבת אל תשמע לו.

וכאן⁸ מדגיש רש”י, שכיון ש„הקדים” זוהי הוכחה ששבת דוחה את מלאכת המשכן?⁹

ב. המוקדם דוחה את המאוחר:

המפרשים משיבים על כך¹⁰:

בפרשת תשא מסביר רש”י שלומדים זאת מהמילה „אך” – „כל אכין ורקין מיעוטיין, למעט שבת ומלאכת המשכן”¹¹. וכן בפרשת קדושים ממשיך רש”י ואומר – ב„דבור” הבא „אני ה' אלקיכם – אתה ואביך חייבים בכבודי לפיכך לא תשמע לו לבטל את דברי”. כלומר, בשני המקרים אנו נזקקים למילים „אך” ו„אני ה' אלקיכם” כדי להבהיר שהשבת אינה נדחית מפני מלאכת המשכן ומפני מורא אב.

ומכך מובן, שאדרבה: בדרך כלל דוחה ה„מוקדם” את ה„מאוחר”, ולפיכך, ללא המילים „אך” במלאכת המשכן שבפרשת תשא, ו„אני ה' אלקיכם” שב„מורא אב” – אכן היה צריך לומר, שכיון שהציוויים על מלאכת המשכן ועל מורא אב מופיעים לפני אזהרת שבת, הרי הם דוחים את השבת.

אך על פי דרך הפשט אין די בהסבר זה, כי

(8) ולהוסיף, שמסתיימת לשון רש”י עה”פ (קדושים יט, ל) „את שבתותי תשמורו ומקדשי תיראו” – „ואע”פ שאני מזהירכם על המקדש את שבתותי תשמורו אין בנין ביהמ”ק דוחה שבת” (ולא כתב „הקדים” וכיו”ב) – משמע, שגם שם אין הלימוד מחמת הקדמות שבת למורא מקדש, כ”א מעצם הסמיכות. וראה רא”ם שם. ואכ”מ.

(9) ולהעיר שלשון רש”י כאן „הקדים כו” ליתא במכילתא כאן (שלכאורה הוא המקור דפרש”י כמ”ש הרא”ם (תשא שם) ועוד). ומשמע א) שלהמכילתא אין הכרח שהלימוד הוא מהקדמות שבת. ב) חוספת רש”י בזה – מוכיחה שהמהקדמה ילפינן זה (עכ”פ – בפש”מ) וגם י”ל שמפרש כן דעת המכילתא – ודלא כחלק המפרשים הנ”ל. וראה חוקוני ובחיי כאן (לה, א).

(10) רא”ם כאן (וראה גם רא”ם בפ’ תשא שם ובפ’ קדושים יט, ג. שם, ל). וכ”ה בעוד כמה מפרשים.

(11) ברמב”ן תשא שם הקשה על תיבות אלו בפרש”י (וראה גם צידה לדרך שם). אבל ראה אברבנאל, רא”ם, גו”א ועוד מפרשי רש”י – שתירצו דברי רש”י. וראה גם ראב”ע (וספורנו) שם. ועוד.

א. „ששת ימים...”

בתחלת הפרשה¹ נאמר „ויקהל משה את כל עדת בני ישראל ויאמר אליהם... ששת ימים תעשה מלאכה...”. רש”י מצטט את המילים „ששת ימים”, ומפרש: הקדים להם אזהרת שבת לציווי מלאכת המשכן לומר שאינו דוחה את השבת.

בפשטות נראה שכוונת רש”י היא, שמכך שהתורה הקדימה² „אזהרת שבת לציווי מלאכת המשכן” מוכח שאזהרת שבת חמורה יותר³ מהציווי על מלאכת המשכן, ומשום כך אין מלאכת המשכן דוחה שבת.

לפי זה קשה, כשאלת המפרשים⁴: אנו מוצאים מספר פעמים שבהם מופיעים שני ציוויים זה בסמיכות לזה, ורש”י מפרש שה„מאוחר” דוחה את ה„מוקדם” – החל מאותו ענין שבו אנו עוסקים – שבת ומלאכת המשכן: בפרשת תשא, על הפסוק⁵ „ואתה דבר... אך את שבתותי תשמורו...”, שבו מקדימה⁶ התורה את ציווי מלאכת המשכן לפני אזהרת שבת, ושם מפרש רש”י: אף-על-פי שתהיו רדופין... בזריות המלאכה (של המשכן), שבת אל תידחה מפניה.

וכן לאחר מכן בפרשת קדושים⁷ נאמר „איש אמו ואביו תיראו ואת שבתותי תשמרו”, ואומר רש”י בפירושו: סמך שמירת שבת למורא אב לומר אף-על-פי שהזהרתך על

(1) לה, א”ב.

(2) ברא”ם מביא „י”מ הקדים לאו דוקא .. דהא אפילו בלא הקדים נמי מצינן למידק זה מדסמך כו” (וראה באר מים חיים (לאחי המהר”ל) כאן דפי” „הקדים” – (רק) במעלה). אבל נוסף על קושיות הרא”ם ע”ו – ה”ו לכאורה הופך פשטות לשון רש”י.

(3) כמ”ש בכלי יקר, דברי דוד (להט”ו) ועוד כמה מפרשים, דבכ”מ המוקדם חשוב יותר. וראה לקו”ש ח”א ע’ 161.

(4) ראה רא”ם, גו”א, דברי דוד ועוד הרבה מפרשים כאן. רא”ם (ועוד) בפרש”י תשא וקדושים שהובאו לקמן בפנים (וכן בפרש”י דלקמן הערה 8).

(5) לא, יג.

(6) שם, א ואילך.

(7) יט, ג.

להביא את 770 הביתה!

כל מי שהיה ב-770 אי פעם, זוכר בודאי את שלל

הקובצים והעלונים המחולקים בכל ליל שבת קודש

כעת ניתן להשיג את חלקם ברשת האינטרנט, אצלך בבית!

האתר מנוהל ע”י הרה”ת ר’ יוסף-יצחק הלוי שגלוב

וכתובתו: <http://www.moshiach.net/blind>

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

יציאת מצרים –

הרי זהו הזמן המתאים להפנות את מלוא תשומת הלב אל הניסים והנפלאות שאירעו בימינו אלה, בימים הסמוכים לפורים שנה זו.

היו אלה ניסים גלויים לא רק לעם ישראל אלא גם לכל העמים, ועד ש"ראו כל אפסי ארץ" – הכל ראו את הניסים שהתרחשו בתקופה זו.

... על פי התנאים הטבעיים של העולם היה צפוי, שתהיה זו לא רק הכרזת מלחמה וכיוצא בזה, אלא שהמלחמה תגרור לתוכה עמים רבים ותתלהט עד כדי מלחמת עולם ר"ל; אך בפועל, למעלה מדרך הטבע, לא זו בלבד שנמנעה מלחמת עולם, אלא שגם המלחמה שפרצה – שככה.

בשעה שכל הסימנים הצביעו, שיש לצפות למלחמה קשה ולהכין צבא גדול ואדיר, מצוייד בכלי-נשק רבים ודווקא מהמתקדמים ביותר – הרי לאחר כל ההכנות, כפי שנהוג להיערך למלחמה ארוכה שאמורה להתמשך שבועות וחודשים – בא הניצחון בפועל בתוך זמן קצר ביותר!

הניצחון היה כל כך מופלא, שהוא מנע לא רק שפיכות דמים רבה בין אומות העולם (כפי שחששו תחילה), אלא הוא אף הביא לידי כך, שהאויב ישחרר, ובצורה טובה, חלק משבויי המלחמה ואפילו חלק מאלה שנישבו בעבר.

... יתירה מזו: אלה היודעים את המתרחש "מאחורי הקלעים" – המודעים לפרטים חסויים רבים שאינם מגיעים לידי פרסום – משיגים עוד יותר ויותר את פלאי הניסים והנפלאות בזמן הזה, בימים האלה.

* * *

במשך השנה הזאת – עלי' נתנו יהודים את השם והסימן: "היה תהא שנת נפלאות אראנו", ועוד קודם לכן, בסיומה של השנה שעברה, שצויינה על-ידי יהודים בסימן: "היה תהא שנת ניסים" – הודגש פעמים רבות הקשר לדברים שחז"ל גילו מראש (בילקוט שמעוני ישעי' רמז

על כך ניתן לשאול¹²: מדוע מקדימה התורה את הציווי על מלאכת המשכן, וכן על "מורא אב", לפני אזהרת שבת, ומשום כך צריך להוסיף את המיעוט "אך", ואת ההוספה "אני ה' אלקיכם"¹³ – והרי מלכתחלה אפשר היה לכתוב את אזהרת שבת לפני מלאכת המשכן ומורא אב, ומכך אפשר היה כבר לדעת שהשבת דוחה את מלאכת המשכן ואת מורא אב?¹⁴

מכך מובן, שמעצם ההקדמה אין להסיק שהציווי הראשון דוחה את השני, אלא יש צורך

(12) וכקושיית הכלי יקר פרשתנו כאן (ותירוצו בפרש"י – לכאורה אינו ע"ד הפשט).

(13) ועוד להוסיף (לאידך גיסא): מפשטות לשון רש"י שם "סנדן שמירת שבת כו' לומר כו" מוכח שהלימוד (בנוגע לשמירת שבת) הוא לא מן התיבות, אג"ה"א, כ"א מן הסמיכות עצמה (וכמ"ש בגו"א כאן) [והלימוד שבפרש"י מ,אני ה"א" – "אתה כו' לא תשמע לו לבטל את דברי" – הוא בנוגע ל,שאר כל המצות" (שבסיום פרש"י שלפנ"ז*)]. וראה גם פרש"י תצא כב, יב: "אף מן הכלאים לכך סממן הכתוב" – אף שהקדים כלאים לציצית.

(14) ובוהו נשלל גם התירוץ (באר יצחק כאן. וראה גם גו"א ועוד) שדוקא בפרשתנו אפשר לדייק מהקדימה כי לכאורה הוצרך להקדים מלאכת המשכן (שהרי ההקלה היתה בשביל ציווי מלאכת המשכן*), ומדוקדים אזהרת שבת (היפך מכפי שה' צ"ל) למדן כו'; משא"כ בפ' תשא לא היינו למדן משינוי הסדר לכך

– כי גם בפ' תשא, באם ה' מקדים הציווי על שבת למלאכת המשכן (אבל – לאחרי כל הבא בהפרשה לפנ"ז), היינו למדן מזה דשבת אינה נדחית מפני מלאכת המשכן – שהרי ע"פ סדר הפרשה (בהמשך לכל הבא לפנ"ז) ה' צ"ל ציווי מלאכת המשכן קודם לשבת. ולמה הוצרך להמיעוט ד,אך", ככפנים.

(* ובפשטות י"ל שהתיבות "אני ה"א" אינן ד"ה חדש בפרש"י. כ"א המשך פרש"י: "וכן בשאר כל המצות (שנאמר) אני ה"א אתה .. לא תשמע כו".

ועפ"ז יומתק: א) לומר נפק"מ כאן "וכן בשאר כו" – כי זוהי ההוספה בהפסוק "אני ה"א". דהו דין לא רק לגבי שבת (מד, סנדן כו") אלא גם לגבי שאר המצות. ב) ההמשך בפרש"י לאח"ז "איהו מורא כו" – דלכאורה מה שייך לד"ה זה? וע"פ ה"ל מובן. דמכיון שמבאר ש,מורא אב" אינו דוחה שבת ולא שאר מצות, א"כ, איהו מורא – לא ישב כו".

(* במלאכת הקדש על פרש"י כאן, דהו"ל להקדים משכן, כי מאחר שנאמר, אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות גו" עכצ"ל דקאי במלאכת המשכן (שהרי בשבת לא שייכא ענשי כ"א שב ואל תעשה), וא"כ למה הכניס ציווי השבת ביניהם. אבל מסתימת ל' רש"י לא משמע שקאי (רק) על מלאכת המשכן, ועכ"פ קאי גם על שבת (וראה טור הארוך כאן). וראה בארוכה לקו"ש דו"א ע' 161 שגם בשבת שייך הלשון, לעשות אותם" ע"ש.

בלימוד מפורש, ואילו כאן אומר רש"י "הקדים שבת... לומר שאינו דוחה את השבת?"

מפרשי רש"י¹⁵ מתרצים קושיה זו באריכות בתירוצים שונים, מתי ובאיזה אופן ניתן ללמוד מסדר ה"קדימה" שהציווי הראשון דוחה את השני.

אך, כאמור מספר פעמים, רש"י כתב את פירושו על התורה באופן שגם "בן חמש למקרא" יוכל להבין את כוונת רש"י מלשונו הקצרה, בלי להזדקק להסבר נוסף.

ובמיוחד שבעניינינו יש דיון נרחב בין מפרשי רש"י הכולל תירוצים שונים, ולכאורה, אין לומר, שרש"י מתכוון בפשוטו של פירושו¹⁶ לכל ההסברים השונים הללו, והוא אינו מציין איזה מהם הוא מקבל¹⁷.

ולכן יש לומר, שבלימוד דברי רש"י עצמם צריך הכל להיות מובן, כך שהשאלות שלעיל תוסרנה מאליהן.

ג. "הקדים להם" – משה לישראל

יש לומר, שההסבר לכך בפשטות הוא:

באומרו "הקדים להם אזהרת שבת... לומר שאינו דוחה את השבת" אין רש"י מתכוון, שמכך שהתורה הקדימה אזהרת שבת לפני הציווי על מלאכת המשכן נלמדת הלכה, שמלאכת המשכן אינה דוחה שבת

– שהרי הלכה זו כבר נאמרה לפני כן, בפרשת תשא, ששם נאמר בציווי ה' למשה "אך את שבתותי תשמרו...". וכפי שרש"י מפרש שם, כדלעיל, "למעט שבת ממלאכת המשכן". ומובן מאליו, שכאשר התורה מספרת לאחר מכן, בפרשתנו, כיצד משה מסר לישראל ציוויים אלו על השבת ועל מלאכת המשכן, היה זה בדיוק כאמור לעיל בפרשת

(15) ראה בהנסמן בעהרה 4.

(16) כמדובר כמ"פ שמפרשי רש"י מבארים דברי רש"י (גם) ע"ד ההלכה כו'.

(17) ובפרט שברובם צע"ג (נוסף על הקושיה שעל כמה מהתירוצים שהובאו במפרשי רש"י גופא) – שלא נרמז כלל התירוץ בפרש"י, ואם לזה נתכוין רש"י – הו"ל לפרש, עכ"פ ברמו.

א גוטן אופן, א טייל פון די מלחמה-געפאנגענע און אפילו א טייל פון די געפאנגענע פון פריער.

... און נאך מער: די וועלכע „ווייסן וואס ס'טוט זיך אינעווייניק" – זיינען באקאנט מיט גאר א סך איינצלהייטן וועלכע דערגרייכן ניט צו דער עפנטלעכקייט – באגרייפן א סך מער דעם וואונדער פון די נסים ונפלאות בזמן הזה בימים אלה.

* * *

במשך פון דעם יאר – אויף וועלכן אידן גיבן דעם נאָמען און סימן: „היה תהא שנת נפלאות אראנו", און נאָך פאַר דעם, ביים סוף פון פאַרגאַנגענעם יאר, באַצייכנט פון אידן מיטן סימן „היה תהא שנת נסים" – איז פיל מאָל באַטאַנט געוואָרן בנוגע וואָס חז"ל האָבן פאַראויס געזאָגט (אין ילקוט שמעוני ישעי' רמז תצט) וועגן די מלחמות וועלכע וועלן פאַרקומען אין יענעם טייל פון וועלט, אַז דאָס זיינען פון די סימנים אַז אַט-אַט קומט די גאולה האמינית והשלימה דורך משיח צדקנו.

און אין אַנבליק פון די אויבנדערמאָנטע געשעענישן און נסים, דאַרף נאָך שטאַרקער ווערן דער באַוואוסטזיין, אַז דאָס איז די צייט פון הכנה קרובה צו דער ערפילונג פון דער הבטחה, „הייתה לה' המלוכה"¹, ווען אַלע פעלקער וועלן זיין איבערצייגט אַז „יש בעל הבית לבירה זו"², און די אַנערקענונג וועט זיי ברענגען „לקרוא כולם בשם ה' לעבדו שכם אחד"³.

(ממכתב כללי, כ"ה אדר תנש"א)

בבואנו מימי הפורים – ימים של ניסים שהראה הקב"ה „בימים ההם בזמן הזה", ובהתקרבו אל חג הפסח – שבו אנו חוגגים את החג של „זמן חרותנו", ומודים לה' על הניסים והנפלאות שהראה בעת

- 1) עובדי' א, כא.
- 2) ראה ב"ר רפ"ט.
- 3) צפני' ג, ט. וראה רמב"ם הל' מלכים ספי"א.

מופיע המיעוט „אך את שבתותי תשמרו" – מדוע צריך היה משה רבינו להוסיף הדגשה על ידי הקדמת האזהרה על שבת, בשנותו לשם כך את סדר הציוויים מכפי שנאמרו על ידי הקדוש-ברוך-הוא?

כדי להבין זאת יש להקדים ולבאר את פירוש רש"י על הפסוק שהוזכר לעיל שבפרשת תשא „ואתה דבר אל בני ישראל לאמר אך את שבתותי תשמרו...": רש"י מצטט ב"דבור המתחיל" הראשון את המילים „ואתה דבר אל בני ישראל", ומפרש: „ואתה אף-על-פי שהפקדתיך לצוותם על מלאכת המשכן אל יקל בעיניך לדחות את השבת מפני אותה מלאכה". בהמשך דבריו מפרש רש"י „אך את שבתותי תשמרו – אף-על-פי שתהיו רדופין וריוזין בזריות המלאכה, שבת אל תדחה מפניה, כל אכין...".

מפשוטות לשון רש"י נראה שיש כאן שתי אזהרות נפרדות על כך שמלאכת המשכן אינה דוחה שבת²³ – אחת מהמילה (המיוותרת)²⁴ „ואתה", והשניה ממילת המיעוט „אך".

ואין מובן:

(א) כשאלת המפרשים²⁵ – תרתי למה לי?

(ב) כיצד לומדים מן המילה „ואתה...?" ש„אל יקל בעיניך לדחות את השבת מפני אותה מלאכה".

כן יש להבין מדוע מאריך רש"י בלשונו²⁶ בשני הפירושים, ומדוע ישנם השינויים בין שניהם:

(א) הדיוק בלשון „אף-על-פי שהפקדתיך לצוותם על מלאכת המשכן" – כאילו היה על כך מינוי מיוחד? והרי, כל התורה והמצוות נמסרו לישראל על ידי משה רבינו!

(ב) „אל יקל בעיניך לדחות...", ומדוע אין

תשא, והוא אמר לישראל, שמלאכת המשכן אינה דוחה שבת – אך הדיוק הוא¹⁸ „הקדים להם אזהרת שבת...". – אין מדובר כאן על הקדמת ציווי ה' בתורה אלא על הסבר וההקדמה בדברי משה „להם":

קשה לרש"י, כיון שבדברי הקדוש-ברוך-הוא למשה נאמר הציווי על מלאכת המשכן לפני אזהרת השבת, מדוע שינה משה רבינו, ובמסרו את הציוויים לישראל¹⁹ הקדים להם אזהרת שבת...?"

על כך משיב רש"י – „לומר שאינו דוחה את השבת": כיון שמשה צריך היה למסור להם²⁰ שמלאכת המשכן אינה דוחה שבת, כפי שנצטווה בפרשת תשא, לכן הוא הקדים את „אזהרת שבת".

כלומר: בנוסף לכך שמשה רבינו הורה לישראל במפורש שמלאכת המשכן אינה דוחה שבת, הרי בתוספות לכך, כדי לחזק אצל ישראל את החומרה של אזהרת שבת, הוא אף הקדים²¹ את ציווי השבת לציווי מלאכת המשכן.

לפי זה סר הצורך בדיון שהובא לעיל על דברי רש"י – כיצד תואם פירוש רש"י זה לפירושו בפרשת תשא ובפרשת קדושים – כי בפרשתנו אין רש"י עוסק בלימוד מן הפסוק שמלאכת המשכן אינה דוחה את השבת (ויש לומר שאכן, מסדר של „קדימה" ו„אחור" בפסוקים אי אפשר להסיק²² בדרך הפשט, שה„מוקדם" מכריע ודוחה את ה„מאוחר").

ד. „אך את שבתותי תשמרו..."

אך עדיין אין מובן:

כיון שכאשר ציוה הקדוש-ברוך-הוא דברים אלו למשה, הוא לא הקדים את האזהרה על שבת לציווי על מלאכת המשכן (כיון שבפסוק

18) כן דייק גם בבאר יצחק כאן (אלא שמפרש באו"א).
19) כקושיית הגו"א, כלי יקר ועוד כאן. תו"א ריש פרשתנו.

20) והיינו שהפירוש של „לומר" כאן הוא לא „ללמדך", כ"א (כפשוטו) לומר לבני". ואין רש"י כותב „לומר" להם "וכיו"ב – כי זה מובן מלשונו שלפנ"ו „הקדים להם".

21) ראה גם ס' דקדוקי רש"י (מירא דכ"א) כאן.

22) ראה גם בארוכה מלאכת הקדש על פרש"י כאן.

23) ודלא כמ"ש בדברי דוד (להט"ו) לפרש"י שם.
24) ראה רע"ב, באר מים חיים (לאחי המהר"ל), דבק טוב ובאר יצחק שם.

25) ביאורי מהרא"י (לבעל תרוה"ד), דברי דוד, דבק טוב (בהגהות) ושפ"ח שם. – והצריכותא בביאורי מהרא"י, דבק טוב ושפ"ח – אם זו היתה כוונת רש"י – הו"ל לפרש.

26) ולא כתב בלשון קצר כברשבי"ם שם. וכן בבעה"ת עה"ת וספורנו שם.

הוספה בשורת הגאולה

יז.

קומענדיק פון די ימי הפורים – טעג פון נסים, וואָס דער אויבערשטער האָט באַוווּן „בימים ההם בזמן הזה“, און דערנענטערנדיק זיך צו חג הפסח – ווען מיר פראַווען דעם יום־טוב פון „זמן חרותנו“ און מיר דאַנקען דעם אויבערשטן פאַר די נסים ונפלאות וועלכע ער האָט באַוווּן ביי יציאת מצרים –

איז איצט די פאסיקע צייט צו ציען די פולע אויפמערקזאמקייט אויף די נסים ונפלאות וועלכע האָבן פאַסירט נאַענט צו דעם היינטיקן פורים.

דאָס זיינען געווען נסים גלויים אפענע נסים, ניט נאָר פאַר אידן, נאָר אויך פאַר אַלע פעלקער, ביז אַז „ראו כל אפסי ארץ“, אַלע האָבן געזען די גרויסע נסים וואָס זיינען פאַרגעקומען אין דעם זמן.

. . . לויט די נאַטירלעכע אומשטענדן אין דער וועלט, האָט עס געהאַלטן דערביי, אַז עס זאָל זיין ניט נאָר אַ מלחמה ערקלערונג א.ז.וו. נאָר אַז די מלחמה זאָל אַריינציען מערערע פעלקער און זיך צעפלאַקערן אין אַ וועלט־קריג, ר"ל – און למעלה מדרך הטבע הרגיל, איז ניט בלויז אויסגעמיטן געוואָרן אַ וועלט־מלחמה, נאָר אויך די שוין אָנגעהויבענע מלחמה איז איינגעשטילט געוואָרן.

בעת אַלע סימנים האָבן געוווּן, אַז מ'דאַרף דערוואַרטן אַ שווערע מלחמה, און צוגרייטן אַ גאָר גרויסע אַרמיי מיט אַ סך כלי־זיין און דוקא פון די נייעסטע, און נאָך די אַלע צוגרייטונגען ווי ס'איז דער סדר ווען מ'גרייט זיך צו אַ לאַנגער מלחמה, וואָס דאַרף דויערן וואָכן, חדשים – איז דער נצחון געקומען אין גאָר אַ קורצער צייט!

דער נצחון איז געווען אַזוי וואונדערלעך, אַז ער האָט ניט נאָר פאַרמיטן אַ סך שפּיכות דמים צווישן אומות העולם (ווי מ'האָט מורא געהאַט), נאָר האָט געבראַכט דערצו, אַז דער שונא זאָל באַפרייען, אין

לקוטי

ויקהל

שיחות

רש"י אומר בקצרה „אל תדחה“ וכדומה, כלשון רש"י עצמו מיד לאחר מכן, ב„דבור“ השני. ג) ב„דבור“ השני מביא רש"י ענין חדש „אף־על־פי שתהיו רדופין וריוין בוריות המלאכה...“ – מנין לומד זאת רש"י? ומדוע קשור ענין זה דוקא ל„דבור“ השני?

ה. לגבי משה או לגבי ישראל

ויש לומר, שההסבר לכך הוא:

ההבדל בין שני פירושי רש"י הוא: ב„דבור“ הראשון, שבו מתעכב רש"י על המלים „ואתה דבר אל בני ישראל“, מדובר על משה עצמו, וכפי שמדגיש רש"י בלשונו: אף־על־פי שהפקדתיך לצוותם... אל יקל בעיניך. ואילו ב„דבור“ השני – „אך את שבתותי תשמרו“ – מדבר רש"י על בני ישראל, „אף־על־פי שתהיו (בלשון רבים) רדופין...“.

וזהו הסיבה לצורך בשני אופני הלימוד: אינה דומה ההוראה למשה רבינו ששבת אינה נדחית מפני מלאכת המשכן, לבין העברת הוראה זו לישראל, כפי שמדגיש זאת רש"י באמצעות שינוי הניסוח בשני ה„דיבורים“.

הסבר הדבר הוא: הציווי על מלאכת המשכן נאמר, לפי רש"י²⁷, לאחר הסליחה על חטא העגל. כי המשכן הוא, כדברי רש"י²⁸, „עדות לישראל שיתר להם הקדוש־ברוך־הוא על מעשה העגל שהרי השרה שכינתו ביניהם“.

ולכן אומר רש"י ב„דבור“ השני „אף־על־פי שתהיו רדופין וריוין בוריות המלאכה. שבת אל תדחה מפניה“:

בפשטות אין חשש שבני ישראל יחשבו שמלאכת המשכן מכריע ודוחה את השבת, כי בודאי לא יפסקו זאת על דעת עצמם, אלא ישאלו את משה כיצד לנהוג ביום השבת, אלא החשש שמפניו יש להזהיר את בני ישראל הוא: בידועם שהשראת השכינה במשכן היא

27) תשא לג, יא (ועד"ו בפרש"י תשא לא, יח). וראה גם פרש"י שם לפ"ו (ל, טו בסופו), אלא ששם אפ"ל שקאי רק בציווי משה לבניו ולא גם בציווי הקב"ה למשה.

28) ר"פ פקודי. ועד"ו בפרש"י שמיני ט, כג. וראה רש"י נעיל (תשא ל שם): שנתרצה המקום לישראל לסלוח להם ונצטוו על המשכן.

הוכחה לכפרת חטא העגל, הם יהיו, וצריכים להיות, „רדופין“ – הם ימהרו בוריות רבה ביותר להשלים²⁹ את מלאכת המשכן כדי שהכפרה תבוא מהר ככל האפשר, ועלול להיות, שהעיסוק בהקמת המשכן באופן של „רדיפה“ ו„זריות“ יגרום להם להיכשל בביצוע מלאכת המשכן גם בשבת³⁰. ולכן מזהירים את ישראל: „אף־על־פי שתהיו רדופין וריוין .. שבת אל תדחה מפניה“.

אך זאת רק לגבי ישראל. ואילו למשה רבינו לא היה מלכתחלה שום קשר לחטא העגל, ואף לאחר החטא, כאשר בני ישראל היו בבחינת „מנודה לרב“³¹, היה אהלו של משה „אהל מועד“, „מקום שכינה“³² –

ומבן, שלגביו אין קיים החשש של „רדופין וריוין...“ „ובמיוחד כיון שמשה, כפי שמפרש רש"י³³ – „לא עשה... שום מלאכה במשכן“³⁴,

וכפי שכבר דובר בהרחבה³⁵, שזוהי כוונת רש"י על הפסוק המופיע בציווי על מלאכת המשכן בפרשתנו³⁶, „ויאמר משה... זה הדבר אשר צוה ה' לאמר“, באומרו בפירושו „זה הדבר אשר צוה ה' לי לאמר לכנס“ – שציווי זה למשה היה רק („לאמר לכנס“) כדי להעבירו

29) להעיר ממש"נ (בנוגע לנדבת המשכן), מהבית העם להביא .. והותר“ (פרשתנו לו, ה"ו. וראה פרש"י לה, כז).

30) עפ"י מתרצת קושיית המפרשים (בנוגע לפרש"י זה) מהי הקס"ד שמלאכת המשכן (שהיא מ"ע לחוד) תדחה שבת שהיא בעשה ול"ת; יש בה מיתה וכו' – כי הכוונה שיכשלו במלאכה מחמת הרדיפה והזריות כו'. וראה לקמן הערה 41.

31) רש"י תשא לג, ז (וראה גם רש"י שם, יא בסופו). 32) תשא שם, ז ובפרש"י (בפי' הב' אבל בכל אופן מפורש בקרא שם ז ואילך) שעמוד הענן ירד ועמד פתח אהלו של משה ודבר שם עמו (וראה פרש"י שם, יא).

33) ולהעיר מתנ"ש שם אות כד (וש"ו) – אלא שאינו בפשט"מ. 34) פקודי לט, לג.

35) ורק הקמת המשכן היתה על ידו (כפרש"י שם. וכמפורש בקרא – שם מ, ב ואילך). – ולכאורה זה ה' גם בשבת שהרי העמידו ופרקו כל שבעת ימה"מ (פרש"י שמיני ט, כג. נשא ז, א). וראה פרש"י פקודי שם, וקם מאליו“ (וראה חת"ס ע"ת פרשתנו כאן. מלאכת הקדש כאן). אבל

ראה לקו"ש ח"א ע' 183 שרק בשמיני למילואים הוקם ע"י משה באופן ד"קם מאליו“, משא"כ בשבעת ימי המילואים י"ל להקיימוהו כו"כ ביחד, ע"ש. ואכ"מ.

36) לקו"ש [המתורגם] ח"ו ע' 234 ואילך.

37) לה, ד.

לישראל, אך משה עצמו לא היה מצווה על כך, כי היה לו "מקום שכינה" גם ללא המשכן. אלא, את משה רבינו יש להורות ש"ואתה – אף-על-פי שהפקדתיך לצוותם על מלאכת המשכן אל יקל בעיניך לדחות את השבת מפני אותה מלאכה", כפי שיוסבר להלן.

1. אזהרה למשה – „אל יקל...”

בסוף פרשת תשא³⁷ מציין רש"י את „סדר המשנה” שבו לימד משה את ישראל תורה: „נכנס אהרן, שנה לו משה פרקו .. נכנסו בניו שנה להם .. נכנסו זקנים שנה להם .. נכנסו כל העם שנה להם... נמצא ביד כל העם א' ביד הזקנים ב' ביד בני אהרן שלשה ביד אהרן ארבעה וכו' כדאיתא בעירובין”^{37*}.

יש לומר שרש"י מוסיף בסיום דבריו את המילים „וכו' כדאיתא בעירובין”³⁸, כדי לרמוז להמשך דברי הגמרא, שלאחר שסיים משה ללמד ארבע פעמים, אז „שנה להן אהרן פרקו... שנו להן בניו פירקו... שנו להן זקנים פירקו”.

ובכך מתרץ רש"י שאלה קשה בפשוטו של מקרא: כיצד ייתכן שאהרן צריך לשמוע ארבע פעמים, ולבניו די בשלש פעמים, לזקנים – שתיים, ולכל העם די בפעם אחת, הרי זהו היפך ההגיון! אך לפי המשך דברי הגמרא מובן הדבר, כי, כנאמר בגמרא, „נמצא ביד הכל ארבעה”.

לפי זה יוצא, שאת שאר ציוויי התורה לא שמעו ישראל רק משה, אלא גם מאהרן ומבניו ומהזקנים. ואילו הציווי על מלאכת המשכן הוא באופן של „הפקדתיך לצוותם על מלאכת המשכן”, שהעברת ציווי מלאכת המשכן לישראל לא היתה לפי „סדר המשנה”, אלא³⁹ כמסופר בתחלת פרשתנו: „ויקהל משה

את כל עדת בני ישראל ויאמר אליהם”^{39*} – משה דיבר אל כל ישראל באופן שווה, ללא הבדלים בין אהרן ובניו והזקנים לבין כל העם. וזאת אומר רש"י על „ואתה דבר אל בני ישראל – ואתה אף-על-פי שהפקדתיך לצוותם על מלאכת המשכן אל יקל בעיניך...”: בראותו שהציווי על מלאכת המשכן הוא באופן מיוחד של „הפקדתיך לצוותם על מלאכת המשכן”, בשונה מכל ציוויי התורה, עשוי משה לחשוב, שלגבי מלאכת המשכן יש „קולא” בשבת⁴⁰, ואז „יקל בעיניך לדחות את השבת מפני אותה מלאכה”⁴¹. ולכן מדגישים לו: „אל יקל בעיניך...”, שלא תהא קולא בשבת.

לפי זה מתורצת בפשטות השאלה שהוזכרה לעיל, כיצד ייתכן ללמוד מ„ואתה דבר אל בני ישראל” את הענין של „אל יקל בעיניך”: על ידי שמורים למשה שגם לגבי הציווי על שבת צריך להיות „ואתה דבר אל בני ישראל” – שמשו בעצמו יאמר זאת⁴² לכל ישראל ביחד, בדיוק כמו „הפקדתיך לצוותם על מלאכת המשכן”, כפי שאכן נעשה בפועל, כמסופר בתחלת פרשתנו: „ויקהל משה... ויאמר אליהם... ששת ימים...” – מודגש למשה שהציווי על שבת אינו „קל” באופן כלשהו לעומת מלאכת המשכן⁴³.

*39) שוה גופא הוכחה שכן נצטוו מהקב"ה (וכו"כ ענינים ישנם שנתפרשה רק פעולת משה ולא הציווי אליו).
40) ובפרט שיש טעם חזק לעשות כן – להקדים הכפרה, כנ"ל בפנים.

וי"ל דוגמא לדבר (גם בהלכה ובהל' שבת) בטעה מפני שהי' טרוד במצוה (שבת קל"ו, א).

41) אף שבנוגע לעונשים חמורה מציווי מלאכת המשכן (כנ"ל הערה 30), גם י"ל, שזהו דיוקו של רש"י „אל יקל בעיניך לדחות כו'”, והיינו לא שיש קס"ד שבטלו כל האזהרות דשבת לגבי ציווי מלאכת המשכן, כ"א קס"ד שיש להקל בהם (בעשיית מלאכה שאין בה חיוב מיתה, ביטול מ"ע דשבת וכו"ב)* יקל משה לדחות שבת מפני מלאכת המשכן.

42) ראה גם באר יצחק תשא שם.

43) להעיר גם ממושג זקנים עה"ת כאן, שהצורך בההקלה הי' כדי להזהיר מעשיית מלאכת המשכן בשבת.

* (ראה רע"ב תשא שם ולא גי) „אפי' לחמד אחד בהמתו דליכא איסורא אלא לאו בעלמא”. וראה רא"ם קדושים יט. 2 (מר' ישעיהו הראשון ועוד). – ולהעיר מפרש"י ד"ה אל יצא (בשלח טז. כט).

2. ההסבר לשינוי הסדר

לפי כל האמור לעיל מובנת גם הסיבה לשינוי בסדר הציוויים בין פרשת תשא לבין פרשתנו:

בפרשת תשא, שבה מדובר אודות ציווי ה' אל משה, מופיע תחלה הציווי על מלאכת המשכן, ולאחר מכן אזהרת שבת. כי העיקר כאן הוא הציווי על מלאכת המשכן, והאזהרה על שבת באה רק כדי להדגיש שמלאכת המשכן אינה דוחה שבת⁴⁴, ולכן מופיעה מלאכת המשכן תחלה.

44) אבל לכאורה לא משמע כן מהאריכות בפ' תשא שם ע"ד שבת, שמוסיף ענינים חדשים* שלא נאמרו בעשה"ד [אלא שבנוגע להפרט ד.אות היא ביני וביניכם" שבפסוק זה עצמו (לג, יג) י"ל שזהו דיוקו של רש"י שם.אות גדולה היא בינינו כו'”, שזה מבאר למה לא נדחה שבת מפני מלאכת המשכן (וראה ספורנו שם. אלשיך שם, נעתק גם בצידה לדרך שם)].

ויש לומר באר"ה: הטעם שהוצרך לצוות עוה"פ על השבת הוא (גם) בשביל שבת עצמה. כי מאחר שתטאו בעגל „נחלש” אצל בניי ה„אות... ביני וביניכם” והוצרכו לתוס' זירו ע"ז. ומכיון שמשו לא חטא בעגל הרי אין הציווי

* (וכן בפרשתנו (לה. ג) מוסיף פרט חדש „לא תבערו אש” (וראה פרש"י שם) שאינו נוגע למלאכת המשכן דוקא. וכמפורש בכל מושבותיכם”.

ואילו בפרשתנו, כאשר מדובר אודות ציווי משה לבני ישראל, הרי כבר הורה לו הקדוש-ברוך-הוא בפרשת תשא שיש לצוותם לא רק את הדיון, שמלאכת המשכן אינה דוחה שבת, אלא גם להזהירם „אף-על-פי שתהיו רדופין וריוזין...”, שיישמרו שלא להיכשל באזהרת שבת.

וכדי להבהיר זאת, צריך להקדים את האזהרה על השבת, והקדמה זו גורמת לכך שאיסור השבת נקבע אצלם תמיד „לפני” מלאכת המשכן, ואז הם תמיד יזכרו ויזהרו, שגם בעת הרדיפה והוריוות במלאכת המשכן לא יפגעו ב„שבת שבתן לה”⁴⁵.

(משניות ש"פ ויקהל-פקודי וש"פ ויקרא תשכ"ח)

דשבת כאן נוגע אליו והוא בשביל בניי. משא"כ הציווי על מלאכת המשכן נוגע גם אליו** ולכן הקדימו לאזהרת שבת. (45) פרשתנו לה, ב.

** ואי"ז סותר ר"ל טעיה ה שמשו לא הי' צריך להמשיך ולא השתתף במלאכת המשכן – כי פשיטא שבמשכן יש חידוש גם כלפי משה (הקרבות והעבודה כו'), ורק הענין ד-מקום שכינה" הי' אצל משה גם קודם המשכן, כנ"ל שם. והי"ז ענין עקרי במשכן (ט – וסנתי) ושכנה באוהל משה. וראה לעיל הערה 34.

לזכות

כ"ק אדונונו מורנו ורבינו

מלך המשיח

ויהי"ר שעי"י קיום הוראת

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח (בשיחת ב' ניסן ה'תשמ"ח)

להכריז יחי, יקויים הבטחתו הק',

שההכרזה תפעל 'ביאת דוד מלכא משיחא'

יחי אדונונו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד